

Werkingsfeerdispuut; medicus in loondienst valt onder de werkingssfeer van het PGGM.

Rb. Arnhem 30-09-1999, AP 98/1607, m.nt. mr. W.P.M. Thijssen

Instantie	Rechtbank Arnhem
Datum	30 september 1999
Zaaknummer	AP 98/1607
Noot	mr. W.P.M. Thijssen
Vakgebied(en)	Verzekeringsrecht / Pensioenrecht

Essentie

Werkingsfeerdispuut; medicus in loondienst valt onder de werkingssfeer van het PGGM.

Samenvatting

Werkingsfeerdispuut; medicus in loondienst valt onder de werkingssfeer van het PGGM.

Uitspraak

VONNIS

Evert Wilhelm Geert Weber wonende te Malden, gemeente Heumen, appellant bij exploit van dagvaarding van 31 juli 1998, procureur: mr. J.M. Bosnak te Arnhem, advocaat: prof. dr. E. Lutjens te Amsterdam,
tegen

De rechtspersoonlijkheid bezittende stichting Stichting Pensioenfonds medische specialisten, gevestigd te Utrecht, geïntimeerde, procureur: mr. F.J. Boom te Arnhem, advocaat: mr. C.J.J.C. van Nispen te 's-Gravenhage.

De partijen worden verder Weber en SPMS genoemd. Bij de stukken bevinden zich afschriften van twee tussen Weber als opposant en SPMS als geopposeerde onder rolnummer 1277/97/20 gewezen tussenvonnissen van de kantonrechter te Nijmegen van 13 februari 1998 en 8 mei 1998. De vonnissen van de kantonrechter zijn in fotokopie aan dit vonnis gehecht.

Het verloop van de procedure

Voor het verloop van de procedure in eerste aanleg verwijst de rechtbank naar hetgeen daaromtrent is overwogen in de hiervoor genoemde vonnissen van de kantonrechter. Bij voormeld exploit is Weber in hoger beroep gekomen tegen de beide vonnissen van de kantonrechter, met dagvaarding van SPMS voor deze rechtbank. Weber heeft een memorie van grieven genomen met producties. Hij concludeert tot vernietiging van de beide vonnissen van de kantonrechter met toewijzing alsnog van het in eerste instantie door hem gevorderde. SPMS heeft een memorie van antwoord genomen. Vervolgens hebben de partijen hun zaak doen bepleiten, Weber door mr. N.Y. Bakker, advocaat te Amsterdam, en SPMS door haar advocaat, die beiden pleitnotities hebben overgelegd. Ten slotte hebben de partijen de stukken overgelegd voor vonnis.

De beoordeling van het geschil in hoger beroep

1. Het hoger beroep is tijdig ingesteld. De feiten zoals de kantonrechter die in zijn vonnis van 13 februari 1998 onder 2 als vaststaand in aanmerking heeft genomen zijn op zichzelf in hoger beroep niet bestreden zodat ook de rechtbank daarvan zal uitgaan. Daaraan kan nog worden toegevoegd dat Weber met ingang van 1 juli 1998 in dienst is getreden bij de Stichting Sint Maartenskliniek op grond van een arbeidsovereenkomst en dat SPMS accepteert dat hij met ingang van die datum verplicht deelnemer is in de bedrijfspensioenregeling van PGGM, voorzover het zijn inkomsten uit arbeidscontract betreft.

2. Het gaat in deze zaak om het volgende. Weber stelt zich op het standpunt dat hij ingevolge art. 1 lid 2 onder b van het pensioenreglement van SPMS met ingang van 1 januari 1996 niet verplicht is tot deelneming in SPMS omdat hij met ingang van die datum krachtens de verplichtstellingsbeschikking van het PGGM verplicht is tot deelneming in PGGM. SPMS heeft dat betwist met twee argumenten die er — kort gezegd — op neer komen a) dat SBS niet is een 'particuliere verplegingsinrichting' in de zin van de verplichtstellingsbeschikking PGGM en b) dat de overeenkomst tussen Weber en SBS niet is een arbeidsovereenkomst als bedoeld in de verplichtstellingsbeschikking. Weber heeft zich er verder op beroepen dat hem in ieder geval vrijstelling van verplichte deelneming in SPMS had moeten worden verleend met toepassing van art. 19 van de statuten en art. 44 van het pensioenreglement van SPMS. In eerste instantie heeft Weber ten slotte betoogd dat verplichte deelneming in SPMS in strijd is met het EG-verdrag.

3. Grief I is gericht tegen het feit dat de kantonrechter in zijn vonnis van 8 mei 1998 prejudiciële vragen heeft gesteld aan het Hof van Justitie van de EG. Weber heeft ter toelichting van die grief gesteld dat hij zich in hoger beroep, anders dan in eerste instantie, niet langer wenst te beroepen op de strijdigheid met het EG-verdrag van de verplichting tot deelneming in de beroepspensioenregeling die SPMS uitvoert, zodat voor het stellen van prejudiciële vragen daaromtrent geen grond meer is. SPMS heeft zich op het standpunt gesteld dat de rechtbank (niettemin) ambtshalve gehouden is te onderzoeken of de verplichte deelneming verenigbaar is met het EG-verdrag, zodat er nog steeds grond is voor het stellen van prejudiciële vragen daaromtrent.

4. Op zichzelf heeft SPMS gelijk dat de rechtbank ambtshalve gehouden is die verenigbaarheid te toetsen. Het gemeenschapsrecht verplicht de nationale rechter daartoe echter niet indien hij aldus buiten de grenzen van de rechtsstrijd van partijen zou treden en de hem passende lijdelijkheid zou moeten verzaken (HvJEG 14 december 1995, *NJ* 1997, 116 antwoord op de tweede vraag). Beide omstandigheden staan in het onderhavige geval aan ambtshalve toetsing in de weg. Nu Weber in appel aan zijn vordering niet meer de onverenigbaarheid met het EG-verdrag ten grondslag legt — wat hem

vrijstaat — is zijn vordering nog slechts daarop gebaseerd dat hem vrijstelling van verplichte deelneming behoort te worden verleend op grond van art. 1.2 sub b, dan wel met toepassing van art. 19 van de statuten en art. 44 van het pensioenreglement van SPMS. Aldus ligt de grondslag van zijn vordering juist in de verbindendheid van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling (Wet van 29 juni 1972, Stb. 400) en zou de rechtbank buiten de aldus in appel getrokken grenzen van de rechtsstrijd treden door niettemin de verenigbaarheid van de verplichte deelneming met het EG-recht te onderzoeken (HR 22 oktober 1993, *NJ*1994, 94). Afgezien daarvan gaat, naar het oordeel van de rechtbank, de gehoudendheid tot het ambtshalve aanvullen van rechtsgronden op de voet van art. 48 Rv niet zover dat de rechtbank de vordering kan beoordelen op een grond waarop Weber de vordering uitdrukkelijk niet beoordeeld wenst te zien (vgl. HR 15 mei 1998, *NJ* 1998, 625), omdat de rechtbank anders de haar passende lijdelijkheid zou verzaken. Voor het stellen van prejudiciële vragen is dus geen grond meer, hetgeen moet leiden tot vernietiging van het tussenvonnis van de kantonrechter van 8 mei 1998. De rechtbank zal op de voet van art. 356 lid 1 Rv de zaak aan zich houden.

5. Grief 2 is gericht tegen het vonnis van de kantonrechter van 13 februari 1998 en het daarin vervatte oordeel van de kantonrechter dat de overeenkomst die Weber met ingang van 1 januari 1996 heeft gesloten met de Stichting Beheer Specialistenpraktijken St. Maartenskliniek (SBS) niet is te beschouwen als een arbeidsovereenkomst. Uitgangspunt bij de beoordeling is dat de partijen het erover eens zijn dat bij gebreke van een arbeidsovereenkomst Weber niet met ingang van 1 januari 1996 verplicht was tot deelneming in PGGM en dus niet viel onder de uitzonderingsbepaling van art. 1 lid 2 sub b van het pensioenreglement van SPMS en dus, afgezien van het beroep op vrijstelling met toepassing van de art. 19 van de statuten en art. 44 van dat reglement, verplicht was tot deelneming in SPMS.

6. De vraag of de overeenkomst waarom het hier gaat als een arbeidsovereenkomst in de zin van art. 7:671 BW is te beschouwen moet beantwoord worden tegen de achtergrond van de specifieke omstandigheden van het geval. Anders dan in de zaken Pavlov/SPMS en Van der Schaaf/SPMS moet worden aangenomen dat Weber voor 1 januari 1996 niet als vrijgevestigd anesthesioloog in de Sint Maartenskliniek werkzaam was, maar met ingang van die datum is aangetrokken door SBS ter voorziening in een vacature binnen de anaesthesiologie-praktijk aldaar. Dat blijkt uit de overgelegde akte en de daarbij gevoegde 'gelijkstellingsovereenkomst'. Dat de gezagsverhouding in art. 12 van de akte niet erg nauwkeurig is bepaald, acht de rechtbank op zichzelf niet van doorslaggevend belang, gegeven het feit dat Weber een beoefenaar is van het medische beroep met de daaraan inherente eigen professionele verantwoordelijkheid. Wel geeft die betrekkelijke onbepaaldheid aanleiding tot een kritische beschouwing van hetgeen overigens omtrent de rechtsverhouding van de partijen is bepaald.

7. Van belang is in de eerste plaats dat uit de bewoordingen van de gelijkstellingsovereenkomst blijkt dat partijen in afwijking van de in de akte gebezigde terminologie 'overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten' van meet af aan beoogd hebben in werkelijkheid een arbeidsovereenkomst te sluiten. Verder is van belang dat Weber en SBS een vaste beloning zijn overeengekomen, welke niet afhankelijk is van het aantal verrichtingen. Tegen de achtergrond van een en ander acht de rechtbank van minder gewicht dat in de artt. 3 en 4 van de akte gesproken wordt over respectievelijk 'een vergoeding' en 'het honorarium', maar niet over salaris of loon.

8. Gesteld noch gebleken is dat Weber naast de overeenkomst met SBS nog een toelatingsovereenkomst had of heeft gehad met de Sint Maartenskliniek of dat hij naast de voor SBS verrichte werkzaamheden voor eigen rekening werkzaamheden is gaan verrichten voor de Sint Maartenskliniek.

9. Op grond van hetgeen hiervoor is overwogen in onderling verband en samenhang beschouwd, is de rechtbank van oordeel dat de overeenkomst tussen Weber en SBS is te beschouwen als een reële arbeidsovereenkomst. Voor een bewijsopdracht is geen grond. Grief 2 slaagt dus. Dat betekent dat het verweer van SPMS dat SBS niet is te beschouwen als een particuliere verplegingsinrichting in de zin van de verplichtstellingsbeschikking bespreking behoeft. Dat verweer is naar het oordeel van de rechtbank niet gegrond. Gelet op de doelomschrijving van SBS en het feit dat Weber weliswaar formeel in dienst van SBS maar feitelijk uitsluitend werkzaam was in en ten behoeve van de Sint Maartenskliniek maakt dat er geen goede grond is voor de toepassing van de verplichtstellingsbeschikking PGGM Weber van verplichte deelneming uit te sluiten om de enkele reden dat SBS zelf naar de letter niet is een 'particuliere verplegingsinrichting'.

10. Uit het voorgaande volgt dat de vordering van Weber moet worden toegewezen en dat ook het vonnis van de kantonrechter van 13 februari 1998 moet worden vernietigd. SPMS zal als de in het ongelijk gestelde partij veroordeeld moeten worden in de kosten van de procedure in beide instanties.

De beslissing

De rechtbank, recht doende in hoger beroep

1. vernietigt de onder rolnr. 1277/97/20 tussen de partijen gewezen vonnissen van de kantonrechter te Nijmegen d.d. 13 februari 1998 en 8 mei 1998,

en opnieuw recht doende

2. verklaart Weber goed opposant en ontheft hem van de verplichtingen voortvloeiend uit het door SPMS te zijnen laste op 12 maart 1997 uitgevaardigd dwangbevel, betekend bij het deurwaardersexploot van 20 maart 1997,

3. veroordeelt SPMS in de kosten van de procedure, aan de zijde van Weber tot aan deze uitspraak begroot

voor de eerste instantie op f 345,74 voor verschotten en f 1500 voor salaris van de gemachtigde, voor het hoger beroep op f425,52 voor verschotten en f2190 voor salaris procureur.

Noot

Auteur: mr. W.P.M. Thijssen

1.a. Weber was vóór 1 januari 1996 kennelijk als vrijeberoepsbeoefenaar (medisch specialist; anesthesioloog) werkzaam en uit dien hoofde verplicht deelnemer aan de pensioenregeling van de Stichting Pensioenfonds Medisch Specialisten (SPMS). SPMS voert een verplichtge-stelde beroepspensioenregeling als bedoeld in art. 2 van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling uit. Over de periode van verplichte deelneming vóór 1 januari 1996 aan SPMS bestond geen dispuut.

1.b. Van 1 januari 1996 tot 1 juli 1998 was Weber werkzaam bij de Stichting Beheer Specialisten Praktijken St. Maartenskliniek (SBS). SPMS stelde dat de verplichte deelneming aan de door haar uitgevoerde beroepspensioenregeling voortduurde, omdat Weber nog steeds een vrijeberoepsbeoefenaar zou zijn die onder de werkingssfeer van SPMS viel. Weber was echter door SBS als deelnemer aan de pensioenregeling van het PGGM aangemeld. SBS meende tot die aanmelding verplicht te zijn. SPMS baseerde haar standpunt op twee argumenten. Het *eerste* argument was dat SBS geen 'particuliere verplegingsinrichting' zou zijn in de zin van het verplichtstellingsbesluit

van het PGGM. Het *tweede* argument was dat Weber niet op basis van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht bij SBS werkzaam zou zijn. Ten aanzien van het *eerste* door SPMS aangevoerde argument oordeelde de rechtbank dat Weber tóch onder de werkingssfeer van het PGGM viel gezien de doelomschrijving van SBS en gezien het feit dat Weber naar het oordeel van de rechtbank op basis van een arbeidsovereenkomst bij SBS werkzaam was. De omstandigheden dat Weber feitelijk niet binnen SBS, maar bij de St. Maartenskliniek werkzaam was en dat SBS zélf naar de letter geen 'particuliere verplegingsinrichting' was, wogen naar het oordeel van de rechtbank niet zwaar genoeg om Weber uit te zonderen van verplichte deelneming aan het PGGM.

1. c. Met ingang van 1 januari 1998 trad Weber op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst van de St. Maartenskliniek. Over deze periode bestond géén dispuut omdat SPMS accepteerde dat Weber vanaf die datum verplicht moest deelnemen aan de pensioenregeling van het PGGM.

2. a. Het hier geannoteerde vonnis is door de rechtbank gewezen in appèl op een vonnis van de kantonrechter van 8 mei 1998. In de procedure voor de kantonrechter had Weber gesteld dat hij op grond van het Europese mededingingsrecht niet gehouden zou zijn deel te nemen aan de pensioenregeling uitgevoerd door SPMS, omdat het stelsel van verplichte deelneming aan beroepspensioenregelingen in strijd zou zijn met het Europese mededingingsrecht. In appèl stelde Weber zich niet meer op deze argumentatie te willen beroepen. De vraag was of de rechtbank desondanks verplicht was op grond van art. 48 Wet RO ambtshalve te toetsen of het stelsel van verplichte deelneming aan beroepspensioenregelingen verenigbaar is met het Europese mededingingsrecht.

2.b. De rechtbank oordeelde dat zij buiten de rechtsstrijd tussen Weber en SPMS zou treden indien zij dit onderzoek ambtshalve zou verrichten. Daarvoor was doorslaggevend dat Weber aan zijn vordering ten grondslag had gelegd dat indien hij verplicht zou zijn tot deelneming aan de pensioenregeling van SPMS, SPMS hem vrijstelling van die verplichting zou moeten verlenen op grond van de statuten en het pensioenreglement van SPMS. Deze grondslag impliceert nu juist een erkenning door Weber van de rechtsgeldigheid van het systeem van verplichte deelneming aan beroepspensioenregelingen.

2. c. De rechtbank oordeelde voorts dat de ruimte om het systeem van verplichtstelling aan het Europese mededingingsrecht te toetsen niet meer bestond, gegeven het feit dat Weber uitdrukkelijk wenste af te zien van deze toetsing. De rechtbank zou het beginsel van de lijdelijkheid van de rechter schenden door onder die omstandigheden de rechtsgronden voor de vordering van Weber aan te vullen met bepalingen uit het EG-verdrag.

3. Het belang voor het pensioenrecht van het vonnis van de rechtbank is in mijn ogen betrekkelijk gering. In feite betrof het een werkingssfeerdispuut waarvan de uitkomst werd bepaald door de status van SBS en met name door het karakter van de rechtsverhouding tussen Weber en SBS. Voor beoefenaren van het gezondheidsrecht blijkt uit het oordeel van de rechtbank dat een medicus op basis van een arbeidsovereenkomst werkzaam kan zijn ondanks het feit dat de uitoefening van het medische beroep individuele professionele verantwoordelijkheid impliceert. De werkgever van een medicus kan niet zonder meer instructies geven waar het medisch handelen door de medicus/werknemer betreft. Ook dit komt mij triviaal voor.

W.P.M. Thijssen